

Віталій Колодій

Сонети

Від упорядника

Ця перша неприжиттєва книга знаного українського письменника Віталія Колодія об'єднала твори різних видань — «Сонети» (1998), «Сто сонетів»

(2002), «Ангел на камені» (2008), «Слова осипалися з літа» (2013).

У нюансуванні настроєвих переливів, образних асоціаціях зримо проглядає авторське сприйняття світу як одвічного диспуту добра і зла, світла і темряви.

Поет уважно дослухається до нього, виповідаючи виважене власним сумлінням, сподіваючись, що говоритиме Ангел дня, а Ангел ночі нарешті спочине...

Аби сповнити своє призначення, письменник має зустріти свого читача. Не обов'язково однодумця, близького за світовідчуттям. Досить, щоб людина хотіла і могла мислити, неквапно пройти рядками прожиттєвих розмислів поряд з їх автором. Кожен раз сподівався на таку зустріч і мій батько.

Впевнена: сонетарій дасть відчуття насолоди від вивіреного думкою й почуттям слова, духовне очищення від щирої нелукавої бесіди про те, що хвилює, що болить.

Оксана Колодій

* * *

Сонети Віталія Колодія хочеться читати при хиткому світлі свічки, коли дуже самотньо, а висповідатись нема перед ким.

Віталій Колодій — це та література, яка є власне літературою, а не обслугою часу. З високою культурою письма. І з вірою у високе людське призначення.

Петро Скунець

* * *

Я знаю, як трудно написати вінок сонетів, но перевести його во много раз труднее и сложнее... Ваш перевод, насколько могу судить, — получился великолепно!..

Владимир Солоухин

«І знов сонет... О, скільки голосів...»

*І знов сонет... О, скільки голосів
Цю давню форму ганили. Доволі,
Мовляв, тримати слово на приколі
У затиску броньованих рядків.*

*Розкутості думок і почуттів!
Класичну одіж геть!.. Безмежжя волі
Хай буде у словесному роздоллі! —
Новітній глас поетам повелів.*

*Звичайна річ: канони киньмо ниць!
Чарунок власний мають різні квіти...
Та як нам часом хочеться зустріти
За гуртами свобідних чарівниць,
Одягнених ледь не на крайній грані,
Прекрасну жінку в строгому убранні.*

Від прагнення добра і чистоти Вінок сонетів

1

*Від прагнення добра і чистоти
Єднається із яблуком росина,
Зерно лягає в землю й потім гине —
Щоб міг із нього колос прорости.*

*У многості єднуються світи,
Немов глаголи й мислі воєдино
Зливаються у формі цій глибинно
В гармонію складної простоти.*

*Якщо поет рій образів трима
У повелінні строгім, мов зима,
Якщо слова в нас думки не приспали
І меж її розкутості нема,
Якщо в шуканні труднім недарма
Ми вирушили у життєву далеч.*

2

*Ми вирушили у життєву далеч
Малими і наївними дітьми.*

*Ще дим війни стояв над ворітьми
І десь хати за обрієм палали.*

*Тоді ще ми транзисторів не мали,
Про телевізори й не снили ми:
У повоєннім світі між людьми
Голодними були мої начала.*

*Стою сьогодні між пожовклих трав
І згадую, як ти отут сказала,
Що хлопчика-сусіда покохала
(Він мав баяна... Батька хлопець мав!).
Тоді ще я нещирості не знав:
Солодкою була сльоза печалі.*

3

*Солодкою була сльоза печалі,
Коли нарешті привітали вас
Із відкриттям, якого так чекали.
Із радістю, нежданою в цей час.*

*Усе при тому начебто й гаразд:
Ви стоїте в білоколонній залі.
І посмішки навстріч, і котрий раз
Прилюдно возвеличують і хвалять...*

*О, скільки втіхи ллється з висоти!
Та раптом гостро вас у серце вжалить
Така тоненька цівка гіркоти:
Вітальників оцих ви не стрічали,
Коли було безрадісно в путі,
Коли крізь терня випадало йти.*

4

*Коли крізь терня випадало йти,
Я оглядався: звідки почалося?
Чого шукав, як жив і думав досі?
І що тоді я міг відповісти?*

*Що прагнув підійматися й рости —
Без нарікань, природно, мудро, просто?
О ні — цього мені було не досить:
В затягості долав я шлях крутий.*

*Тепер назад поглянув... Боже мій!
Яке велике поле незозріле
Постало за посівами надій!
І щира сповідь дух мій осмутила,
Бо крізь густу завію сусти
Ми часто не доходили мети.*

5

*Ми часто не доходили мети.
Так пролісок не може сніг пробити,
Так паросток не досягає цвіту,
А дерево — своєї висоти.*

*Сліпі невдачі застили нам світло
І плин думок вели до мілкоти.
А ми таки тяглися до зеніту,
Невдачам наступали на хребти.*

*Уперто ми несли до перевалу
Невідворотні подарунки літ.
Вже крига втоми дихала услід,
Однак і далі знов скарбів шукали.
Хоч плечі нам хилило до землі —
Здобутого завжди здавалось мало.*

6

*Здобутого завжди здавалось мало...
Залишити хоча б один рядок,
Який колись назвали б досконалим,
І вивершить хоча б одну з думок!*

О, скільки ми і думали й писали...

*Але приходив невідступний строк —
І знов на вістрі гострого фіналу
Звучав суддівства строгого свисток.*

*Чи віриш засяє, наче світлячок?
Чи зблисне слово променем зухвалим,
Повідавши: не марним був урок
Змагань і бур, що на шляху зазнали?..
І сумнів брав: не видно ні на крок...
А ранки знов надіями світали.*

7

*А ранки знов надіями світали.
Я повертався крізь усі роки
До того заповітного причалу,
Звідкіль ми всі. До вічної ріки,*

*Де хвилькою маленькою гойдало
Задивлені в майбутній день зірки.
Там ходиш ти — між радістю і жалем,
Там сивиною всіяні стежки...*

*У сповіданні перед мене стали
Заїнені від спогадів хати.
Ріка себе у кригу заховала,
Але сніги з ясної чистоти*

*Мені про тебе цілий день писали...
І кликали до обрїїв мости.*

8

*І кликали до обрїїв мости,
І сонце заясніло поранково
Моїм найпершим почуттям, любове.
Але тоді навстріч не вийшла ти.*

*Тебе в чужї для нас обох світи
Взяли на раннім досвітку людове...
І як мені тебе розрадить словом,
Зустріти, врятувать і вберегти?..*

*Ще дерево й не почало цвісти,
А з нього вже пелюстка відлетіла...
Іду в саду, на осінь просвітлілім,
Немов читаю з юності листи...
Пташиний ключ вгорі — то в серпні білім
Витають десь думки під небосхилом.*

9

*Витають десь думки під небосхилом:
Смішні, серйозні, більші і малі.*

*То мчать увись, то зовсім при землі
Кружляють із ячанням посмутнілим.*

*Про що вони?.. Про те, що розгубили
Весняні ранки у холодній млі?
Що так охоче в літньому теплі
Літали б ще і сонечко б кружили?..*

*Та що це раптом сталося?.. На мить
Вони безвільно в леті затремтіли,
Мов хвилі моря, збиті вітром з цілі.
Ну що вас так стривожило, скажіть!
Там висота, в якій ослабли крила.
Там тінь гори, якої не скорили.*

10

*Там тінь гори, якої не скорили,
Хоч прагнули і сходили не раз.
Там тінь поразок, що навчають нас,
Караючи хистких і слабосилих.*

*Не відступи, знеможений, на схилах —
І зійдеш на верхи в урочий час.
Бо меншає надійності запас,
Якщо зневіра путь нам заступила...*

*Щасливий, хто на крутизні несхибний
Зусиллям волі, думки і руки,
Кого невдача будь-яка не спинить,
Хто з молоду завчив урок гіркий.
Бо що повчальніш: поклик із вершини
Чи сумнів за перейдені роки?..*

11

*Чи сумнів за перейдені роки
Додасть під вечір мудрості і хисту?
Коли з дерев спадає жовте листя —
Від того чи світлішають гілки?..*

*А сумніви шикуються в полки,
І кожен в настрій потрапляє вістю
Про те, що був не так зробив колись-то.
Яка відплата? Відсвіти які?*

*Чи боронитись вистачає сили?..
Вже й спомин повертається несміло
Із тих доріг, де видно кожен слід...
Облишмо це!.. Святкуючи прихід,
Побідно осінь піднімає щит,
Та молодість — о ні! — не відступила.*

12

Та молодість — о ні! — не відступила,
Хоча б і як студили нас вітри.
Літа немов і сліду не лишили,
Але ж поглянь, яка глибінь вгорі!

Яка прозорість мудрої пори!..
І задуми, й бажання прояснілі
(Шукай себе, знайди себе, твори!),
Так само юно світять очі милі.

Хай сіє осінь сутінки навстріч,
З долоні хмар стечуть зимові хвилі.
Але хіба колись настане ніч,
Якщо для неї серця не відкрили?..
Звучить дороги непоборний клич:
І досвід є, і мрії не згоріли.

13

*І досвід є, і мрії не згоріли —
Єднання дня і віку золоте!
Ще слово нам черешнею цвіте,
А в реченні вже світить плід дозрілий.*

Все має круг свій в нашім світі білім.

*Сягнуть його — бажання непросте.
Ось пагінець ще при землі росте,
А вже в можуть свого розкрилля цілить.*

*Йому довкіл ялини креслять простір.
Зламало їм колись верхи стрімкі,
А гляньте: гінко підвелися досі.
І стали у блакитній високості,
І ярко сяють в наш буденний досвід,
Як ці високі в небесах зірки.*

14

*Як ці високі в небесах зірки —
Моя всесуща і невсипна доля.
Ти звідала і солоду, і солі,
Пізнала, врешті, хліба смак гіркий.*

*Але мені в цей вечір залюбки
Вести з тобою диспут мимоволі:
Хоч завдають твої нападки болю,
Однак в собі я стверджуюсь-таки!*

*Щоб зоставатись до кінця солдатом
І здужати на шлях новий зійти,
А здійснене могло б снаги додати,
Щоб допоміг і дітям осягти,*

*Що злети всі і найгіркіші втрати —
Від прагнення добра і чистоти.*

15

*Від прагнення добра і чистоти
Ми вирушили у життєву далеч.
Солодкою була сльоза печалі,
Коли крізь терня випадало йти.*

*Ми часто не доходили мети,
Здобутого завжди здавалось мало.
А ранки знов надіями світали,
І кликали до обрїїв мости...*

*Витають десь думки під небосхилом.
Там тїнь гори, якої не скорили,
Чи сумнів за перейдені роки?..
Та молодість — о ні! — не відступила.
І досвід є, і мрії не згоріли,
Як ці високі в небесах зірки!*

1983

«Далекі спомини — і ждані, і

неждані...»

*Далекі спомини — і ждані, і неждані —
До мене йдуть у вечір навесні.
Затихли думи в квітах на смерканні,
І сповідається печаль у тишині.*

*Любове ще не звідана, в мені
Твої найперші промені світанні
Давно-давно мережать сподівання
І теплим сном лягають десь на дні.*

*Під білим небом хмари запашині
Моїм чуттям пророчать дощ весняний.
Нехай проллються струмені рясні.
Щоб заяріло в серці осіянім
Таке жагуче і солодке щось...
Щоб мріялось, любилося і жилось...*

1964

Вона єдина

Коли любов до тебе завітає,

*То пригорни і приголуб її,
І найдорожчі помисли свої,
І все віддай, що тільки серце має.*

*Нехай щебечуть мрію солов'ї,
І молоде життя, як мак, світає, —
Любов прийшла, вона в тобі витає,
Крильми підносить в золоті краї.*

*Плакай її! Над муки і над силу!
Чи сам у скруті, чи ідеш до зір.
Якщо ж її полине смертний вир,
То не гадай, що знов зустрінеш милу.*

*То буде не любов уже, не вір, —
А тільки квіти на її могилі.*

1959

«Твої найперші промені світанні...»

*Твої найперші промені світанні
Мене осяяли, і я назустріч їм
Поніс мої найперші хвилювання,
Аби розкрилились у трепеті твоїм.*

*Високий дню мій! Я не наповім
На тебе смутку чи жарин зітхання.
Але не все в твоєму океані
Мене підносило і тішило, не всім*

*Гостям був радий серця теплий дім.
Бо йшли крізь мене подорожні дальні
І білий світ у вузлику легкім
Несли з собою. Тихо, безпечально
Вони проходили. І любо їм було.
І важчало моє чоло.*

1965

«До мене йдуть увечір навесні...»

*До мене йдуть увечір навесні
Думки про щастя і дівочу вроду,
Про юнака, що бився на війні
І вже повинчаним вернувся із походу.*

*Він сад садив. Вона носила воду
І поливала з пригорщі. Ясні
З рожевих рук стікали струмені*

І танули, немов краплини льоду.

*Любилось їм... І не питали броду,
Не падали у відчай почуття,
Народжені безсмертністю народу,
Колисані жаждою життя...*

*Так день і вік зливалися в одно,
І мирне сяяло над світом знамено.*

1967

Молитва

*Зостатися людиною навчи,
Наш Сотворителю!.. Усе стерплю.
Віддам в офіру все, що я люблю,
І що замав, крізь терня ідучи.*

*Нехай погасне зірка уночі,
Не зійдуть зерна, кинуті в ріллю,
Нехай зловіщо прокричать сичі —
І чашу горя знову пригублю...*

Відчайно стане, Боже, — хоч кричи! —

*Здолати мушу, слова не сказавши,
Хай зранюся, як предок на мечі,
Поразкою... Та, Господи, й упавши,*

*Молю про те, що нині тут найважче, —
Зостатися людиною навчи!*

2002

Триптих дев'ятого березня

I

*Щось надто ми розхнютилися, друже, —
Як у весняній каламуті сніг...
Ось надійшов Шевченко. Сів і тужить.
Досвітньо Леся стала на поріг,*

*Від сонця чи сльозини очі мружить...
Засумував, натомлений з доріг,
Трудар Франко — із наймужніших мужній, —
Що глибоко орав наш переліг.*

*Спізнився з мандрів, скрушно погляда
На правнуків малих Скворода.*

*А далі й далі світлі лиця й лиця —
При нашім дні, що в туманах сльозиться.*

*Визвідують скорботними очима:
Куди тепер наш блудний люд ітиме?..*

II

*Що ж ви тепер, безпам'ятні братки? —
Пошилися у мудрі дурні знову?
Співаєте старої про обнову,
Вдяглися в розкіш мниму, жебраки?..*

*Два береги української ріки.
Важка й гірка між вами перемога, —
Де лихо йде від братньої руки,
А ненависть — від братньої любові?..*

*Хистка на хвилях наших днів плавба,
Потоне слава — випірне ганьба,
І мир квітує кольорами крові.*

*За виром — вир. Нуртують плеса вод.
Попереду — незнаний поворот.
А лук тугий і стріли вже готові.*